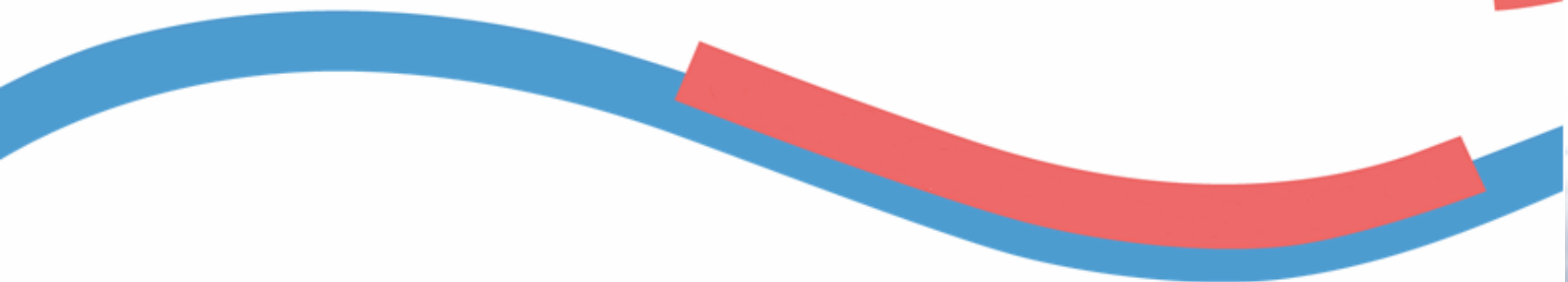

Tussentijdse evaluatie grondverwerving Sterke Lekdijk

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

Titel: Tussentijdse evaluatie grondverwerving Sterke Lekdijk
Kenmerk: DM1943165
Versie: 3
Datum: 30 mei 2023
Status: definitief
Auteur: Mike Seelen, coördinator grondverwerving Sterke Lekdijk
Vastgesteld: Programmteam Sterke Lekdijk

Inhoudsopgave

1	Aanleiding
2	Aanpak tussentijdse evaluatie grondverwerving
3	Aanpak grondverwerving
	3.1 Strategie grondverwerving.....
	3.2 Procedure verwerven gronden.....
	3.3 Referentiestelsel.....
	3.4 Organisatie en middelen.....
	3.5 Informatiesystemen.....
	3.6 Risico's en beheermaatregelen.....
	3.7 Bestuurlijke aandachtspunten.....
	3.8 Controles.....
	3.8.1 Interne audit.....
	3.8.2 Assessments deelprojecten Salmsteke, WAM, CUB.....
	3.8.3 Onteigeningsprocedure.....
	3.9 Communicatie intern en extern.....
	3.9.1 Interne communicatie.....
	3.9.2 Externe communicatie.....
4	Rapportagestructuur Bestuurlijke informatie
5	Uitgangspunten beschikbaar gesteld krediet
	5.1 Kredietvoorstel grondverwerving Sterke Lekdijk (DM1347641).....
	5.2 Onderdelen beschikbaar gestelde krediet (0-situatie).....
	5.3 Onderdelen beschikbaar gestelde krediet (actuele situatie 2023).....
6	HWBP-subsidieregeling
	6.1 Regeling subsidies hoogwaterbescherming 2014.....
	6.2 Besluit Commissie Waterkeringen Unie van Waterkeringen 1 juni 2022.....
7	Financiële uitgaven en prognose
8	Conclusie en advies

1 Aanleiding

Bij de beschikbaarstelling van het grondverwervingskrediet van € 30,9 miljoen door het Algemeen Bestuur heeft het college de toezegging gedaan om in 2021 (wanneer de grondvererving van dijkversterking Salmsteke gereed is) of zoveel eerder als dat er € 15 miljoen is besteed een evaluatie ten behoeve van het algemeen bestuur uit te voeren waarin de effectiviteit en beheersing van de uitvoering van de grondvererving ten opzichte van de vastgestelde strategie beschouwd wordt.¹ Naast de reguliere P&C-cyclus ontstaat hiermee tussentijds de mogelijkheid voor sturing en verantwoording over dit onderwerp. Aanleiding voor deze mogelijkheid is mede dat afgezien is van kredietverstrekking per deelproject. Hoewel de evaluatie destijds met name vanuit financiële verantwoording was voorzien, worden met deze evaluatie ook de juridische, procesmatige en beheersing van communicatie belicht. Op dit moment zijn er voldoende gegevens over de grondvererving van Sterke Lekdijk aanwezig om deze tussentijdse evaluatie uit te kunnen voeren.

Het betreft een evaluatie van de vastgestelde strategie grondvererving Sterke Lekdijk samen met het beschikbaar gestelde krediet. Het gaat hier niet om een evaluatie van het algemene eigendommenbeleid van HDSR. Het eigendommenbeleid van HDSR is geactualiseerd en op 21 december 2022 door het Algemeen Bestuur vastgesteld (DM1600593). De in 2018 vastgestelde strategie grondvererving Sterke Lekdijk sluit nog steeds aan op het eigendommenbeleid van HDSR.

Doel (lange termijn)

Een toekomstbestendige Lekdijk:

- Voldoet aan de normen van de Waterwet
- Heeft taluds 1:3 en beheerstrook (onlosmakelijk met elkaar verbonden) om goed beheer en onderhoud uit te kunnen voeren van de erosiebestendige grasbekleding.

Om dit te bereiken wil HDSR van Amerongen tot Schoonhoven de **kruin, het talud en de aangrenzende 5m brede beheerstrook** (zowel buitendijks als binnendijks) in eigendom om deze toekomstbestendige Lekdijk te kunnen borgen.¹

Aangezien de grondvererving van dijkversterking Salmsteke in 2021 nog niet gereed was en er ook nog geen € 15 miljoen was besteed, is deze evaluatie verplaatst naar mei 2023. In het voorjaar van 2023 is de grondvererving van deelproject Salmsteke voldoende gevorderd en zijn er van deelproject Wijk bij Duurstede – Amerongen voldoende financiële taxatiegegevens beschikbaar om een gedegen evaluatie te kunnen uitvoeren. Daarnaast zijn voor de deelprojecten Culemborgse Veer – Beatrixsluis, Salmsteke – Schoonhoven en Jaarsveld - Klaphek de voorkeursalternatieven vastgesteld zodat ook de veiligheidsopgave en het benodigde ruimtebeslag concreter zijn en meegenomen worden in deze evaluatie. Overigens is er momenteel € 5 miljoen besteed.

2 Aanpak tussentijdse evaluatie grondvererving

In deze tussentijdse evaluatie is de beheersing van een viertal onderwerpen nader bekeken:

- Juridisch;
- Financieel;
- Procesmatig;
- Communicatie.

¹ Het college, gehoord hebbende de commissie BMZ op 10 april 2018, wil invulling geven aan de aldaar geuite wens om meer sturings- en verantwoordingsmomenten in te bouwen naast de reguliere P&C-cyclus, zodat het algemeen bestuur goed in de gelegenheid wordt gesteld om zijn rol te vervullen in dit dossier. Het college wil dit vorm geven op een wijze, waardoor het algemeen bestuur frequent wordt geïnformeerd over de voortgang en de vinger daarmee goed aan de pols kan houden en waarbij de nadelen, die kleven aan kredietverstrekking per deelproject voor grondvererving, worden vermeden.

Bij de evaluatie zijn in elk geval de volgende gegevens betrokken:

- de 0-situatie en de actuele situatie 2023
- de Strategienota grondverwerving Sterke Lekdijk (o.a. in 2018 binnenberm in eigendom verwerven, huidig: binnenberm zakelijk recht)
- de organisatie en middelen van de grondverwerving
- de procedure grondverwerving (protocol)
- het referentiestelsel
- de informatie van de afgeronde en onderhanden zijnde dossiers
- de financiële uitgaven, de huidige stand van zaken en de prognose
- anticiperende en strategische aankopen
- de vastgestelde voorkeursalternatieven en de gevolgen voor subsidiabiliteit Hoogwaterbeschermingsprogramma (effecten veiligheidsopgave op ruimtebeslag en effecten op dossiers op basis van volledige schadeloosstelling (onteigeningstitel) en op basis van marktwaarde (vrijwillig).

Tevens zijn met een aantal stakeholders gesprekken gevoerd.

3 Aanpak grondverwerving

3.1 Strategienota grondverwerving Sterke Lekdijk

De Lekdijk tussen Amerongen en Schoonhoven is in de landelijke veiligheidsbeoordeling afgekeurd. Om de veiligheid van een aanzienlijk deel van de Randstad te borgen, is HDSR in 2017 het programma Sterke Lekdijk gestart. De belangrijkste opgave van Sterke Lekdijk is om de dijk weer te laten voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen volgens de Waterwet.

Deze opgave wordt in de periode 2017-2029 tot stand gebracht binnen zes deelprojecten, die gefaseerd van start zijn gegaan. Programma Sterke Lekdijk is opgenomen in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). De dijkversterking die in dat kader wordt uitgevoerd noemen we de **versterkingsopgave**.

De versterkingsopgave is gekoppeld aan de Strategienota Grondverwerving Sterke Lekdijk (DM1314067v8)². Daaruit volgt, dat HDSR van Amerongen tot Schoonhoven de kruin, de taluds en aangrenzende 5m brede beheerstrook in eigendom wil verkrijgen. Voor gronden waarop een versterkingsopgave van toepassing is, heeft HDSR als uiterste middel het onteigeningsinstrument achter de hand om deze gronden in eigendom te krijgen. Daar waar geen versterkingsopgave is, wordt eigenaren gevraagd om gronden op vrijwillige basis te verkopen.

Grondverwerving wordt niet in de projecten zelf georganiseerd, maar centraal uitgevoerd door het team Grondzaken van HDSR. Dit team heeft goed zicht op het eigendommenbeleid en de kaders. 'Grond' is een gevoelig onderwerp. Het is belangrijk dat dit onderwerp door één entiteit in de organisatie wordt uitgevoerd. Het team Grondzaken werkt zowel voor de beheerorganisatie als voor de projectorganisatie. De afdeling Waterbeheer stuurt op de levering van de benodigde personele capaciteit. Vanuit het project Sterke Lekdijk wordt bekeken of de capaciteit het meest effectief wordt ingezet.

Het doel van de Strategienota is om voor alle deelprojecten van het project Sterke Lekdijk een consequente, zorgvuldige en rechtmatige aanpak te creëren. En daarmee dat de benodigde gronden tijdig beschikbaar zijn om de dijkversterking uit te kunnen voeren.

De verantwoordelijkheid voor het tijdig beschikbaar krijgen van de benodigde gronden voor de uitvoering valt onder de omgevingsmanager van het betreffende deelproject van de Sterke Lekdijk. De coördinator grondverwerving voert dit uit en stuurt daarvoor het team voor de grondverwerving van het deelproject aan. De omgevingsmanager bewaakt samen met de coördinator grondverwerving de risico's rondom scope, financiën, interne- en externe afstemming/samenwerking, planningen. De nadere uitwerking hiervan vindt per deelproject plaats in een grondverwervingsplan.

² https://www.hdsr.nl/publish/pages/118229/strategienota_grondverwerving_sterke_lekdijk_1.pdf

De deelprojecten worden op basis van het Integraal Projectmanagementmodel (IPM) uitgevoerd. Dat betekent onder meer dat het kernteam van het project bestaat uit een IPM-team met vijf aandachtsgebieden: projectmanager, omgevingsmanager, technisch manager, contractmanager en manager projectbeheersing. Grondverwerving valt onder het IPM-aandachtsgebied omgevingsmanagement.

Als hoofdprincipe geldt dat projectrisico's zoveel als mogelijk binnen het projectteam beheerst worden. Grondverwerving is één van de grootste projectrisico's en de grondverwervingsopgave voor een (deel)project wordt dan ook binnen het project aangestuurd.

Het realiseren van de verwervingsopgave gebeurt door het team grondzaken, dat alle grondgerelateerde zaken van het waterschap onder zijn hoede heeft. Over de voortgang legt het team grondzaken verantwoording af aan de omgevingsmanager (en daarmee de projectmanager), zodat zij in staat zijn bij te sturen en indien nodig beheersmaatregelen te nemen. Op deze manier wordt de samenhang met concernzaken en integraliteit met andere facetten binnen de deelprojecten van Sterke Lekdijk bewaakt en geregeld.

Groot Onderhoud Primaire waterkeringen (GOP)

Naast de versterkingsopgave, heeft HDSR een aanvullende opgave, namelijk de beheeropgave. Deze aanvullende opgave betreft de realisatie van een aantal voorzieningen ten behoeve van de uitvoering van toekomstig beheer en onderhoud. Het primaire doel hiervan is om de vereiste kwaliteit en veiligheid van de dijk óók in de toekomst te kunnen borgen. Daarnaast betreft het de uitvoering van het groot onderhoud. Deze werkzaamheden vormen de **beheeropgave**.

Uit oogpunt van synergie is ervoor gekozen om het benodigd onderhoud – de zogeheten beheeropgave – tegelijk met de versterkingsopgave uit te voeren door dezelfde projectorganisatie. Om maximale synergie met de versterkingsopgave te realiseren (kostenvoordeel én voordeel voor de omgeving) is de afgelopen jaren gewacht met het uitvoeren van groot onderhoud én wordt nu geanticipeerd op groot onderhoud dat voor de komende decennia wordt verwacht.

De versterkingsopgave van project Sterke Lekdijk is gekoppeld aan de Strategienota Grondverwerving Sterke Lekdijk. Daaruit volgt, dat HDSR het noodzakelijk acht de gehele Lekdijk in eigendom te verkrijgen. Voor gronden waarop een versterkingsopgave van toepassing is, past HDSR als uiterste middel het onteigeningsinstrument toe. Daar waar geen versterkingsopgave geldt, worden gronden enkel op minnelijke basis verworven. Voor deze percelen wordt in geen geval het onteigeningsinstrument gehanteerd. De mogelijkheid om te onteigenen ontbreekt namelijk voor de percelen waar geen opgave is.

Echter vanwege de toevoeging van de beheeropgave ontstaat de mogelijkheid om vanuit de publiekrechtelijke functie die HDSR uitoefent, onteigening ook voor de beheeropgave in te zetten. Aangezien het GOP echter later is vastgesteld en toegevoegd aan de Sterke Lekdijk, heeft het algemeen bestuur op 6 juli 2022 besloten om de mogelijkheid voor onteigening nu niet in te willen zetten, maar minnelijk nu te proberen de benodigde gronden te verwerven en inzet te houden voor de langere termijn.

In de praktijk blijkt dit onderscheid tussen veiligheidsopgave en beheeropgave de verwerving complexer te maken. Er is immers onderscheid in strategie (verwerving voor de veiligheidsopgave is op basis van volledige schadeloosstelling en verwerving bij geen veiligheidsopgave is op basis van marktwaarde). De wijzigingen bij de veiligheidsopgave hebben direct doorwerking in de mogelijkheden voor grondverwerving en daarmee ook op de omgeving.

De opdracht aan het programma Sterke Lekdijk om gronden te verwerven voor de lange termijn doelstelling is echter niet gewijzigd door de toevoeging van de beheeropgave. De opdracht was immers: verwerf de kruin, talud en 5m brede beheerstrook (zowel buitendijs als binnendijs) van Amerongen tot Schoonhoven.

3.2 Procedure verwerven gronden

Om de grondverwerving zorgvuldig en rechtmatig uit te voeren is een procedure grondverwerving opgesteld waarin per processtap is aangegeven wat, wanneer en door wie uitgevoerd moet worden. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van standaarden waarbij ruimte is voor maatwerk.

3.3 Referentiestelsel

Om tot een aankoop te komen, wordt van ieder perceel door een gecertificeerde taxateur de waarde bepaald. Iedere situatie is immers anders. Echter om de percelen uniform en efficiënt te waarderen is een referentiestelsel opgesteld. Het referentiestelsel is alleen bestemd voor intern gebruik door deskundigen en is gebaseerd op de systematiek die is toegepast bij andere dijkversterkingsprojecten. Aan het referentiestelsel ligt een analyse van markttransacties ten grondslag. Er vindt regelmatig een update plaats gelet op de marktontwikkelingen.

3.4 Organisatie en middelen

In de Strategienota grondverwerving Sterke Lekdijk is vastgelegd dat de realisatie van de verwervingsopgave uitgevoerd wordt door het team Grondzaken van de afdeling Waterbeheer. Vanaf voorjaar 2019 heeft het team Grondzaken een coördinator grondverwerving specifiek voor de Lekdijk ingezet. Deze coördinator maakt onderdeel uit van het omgevingsteam van ieder deelproject en van het OM-team van het programmateam. Hiermee wordt eenduidigheid van de uitvoering van de strategie binnen ieder deelproject geborgd en is er een directe verbinding tussen het project en de beheerorganisatie. De voor het programma opgestelde procedure grondverwerving Sterke Lekdijk wordt voor ieder deelproject toegepast.

Gelet op het feit dat inmiddels alle deelprojecten gestart zijn en er voldoende continu genoeg werk is, is het team Grondzaken voor de Lekdijk eind 2022 uitgebreid met een administratief medewerker en een adviseur Grondzaken. Hiermee is de kwetsbaarheid van de bezetting beter beheerst. Daarnaast heeft het team Grondzaken van de afdeling Waterbeheer vanwege het vertrek van een aantal medewerkers de organisatie iets anders georganiseerd. Momenteel zijn de werkzaamheden op dusdanige wijze opgezet dat de functies voor het reguliere werk en voor de Lekdijk in beginsel onderling uitwisselbaar zijn. Zo kan bij piekwerkzaamheden en afwezigheid direct ingesprongen worden.

In 2020 heeft een aanbesteding van de dienst projectmatige taxaties en onderhandelingen plaatsgevonden. Met vier partijen is een raamovereenkomst gesloten voor alle projecten van het hoogheemraadschap waarbij aansluiting is gezocht bij de looptijd van de dijkversterking zodat eigenaren zo min mogelijk te maken krijgen met wisseling van taxateurs en rentmeesters. Ook dit komt de eenduidigheid in aanpak en gelijke behandeling in gelijke gevallen ten goede. Bij de inschrijving was de Lekdijk verdeeld in twee percelen: de 'westelijke' projecten SAS-STE-JAV³ en de 'oostelijke' projecten CUB-ICU-WAM⁴.

Eén van de vier partijen had beide percelen bij de aanbesteding gewonnen. Hierdoor is de opgebouwde ervaring en informatie bij Salmsteke direct toepasbaar op de daaropvolgende projecten. Incidentele verwerving op andere deelprojecten kan ook direct door dezelfde groep taxateurs en rentmeester opgepakt worden zonder dat eerst weer de basisinformatie verstrekt moet worden. Verder zijn hierdoor kortere communicatielijnen mogelijk.

³ SAS-STE-JAV = Salmsteke-Schoonhoven, Salmsteke en Jaarsveld-Vreeswijk

⁴ CUB-ICU-WAM = Culemborgse Veer-Beatrixsluis, Irenesluis-Culemborgse Veer en Wijk bij Duurstede-Amerongen

3.5 Informatiesystemen

Per deelproject wordt voor alle eigenaren een grondverwervingsdossier gemaakt in zowel het document managementsysteem van HDSR (DM) als in grondzakenapplicatie P8. De dossieropbouw is voor alle deelprojecten exact hetzelfde. Een gelijke opzet en zorgvuldige administratie is nodig voor een zorgvuldige, rechtmatige en passende aanpak. In DM worden de documenten opgeslagen. In P8 wordt de informatie zowel administratief als geografisch vastgelegd. In de workflowmodule van P8 is het *proces grondverwerving Sterke Lekdijk* opgenomen. De voortgang van een dossier kan zowel geografisch als administratief gemonitord worden.

Belangrijk aspect bij het proces grondverwerving is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De gebruikte informatiesystemen zijn ingericht conform de AVG. Daarnaast hebben slechts enkele medewerkers van het project Sterke Lekdijk toegang tot de grondverwervingsdossiers.

Het werkpakket 'verwerven gronden' van ieder deelproject wordt in het DMS van ieder deelproject opgeslagen. Hierin staan alle activiteiten beschreven, de betrokken rollen en de benodigde inzet en bevat geen AVG-gevoelige informatie.

De uitvoeringsafspraken met iedere grondeigenaar worden in DM en Relatics opgeslagen. Na uitvoeren van de werkzaamheden, vindt nog een nazorggesprek met iedere eigenaar plaats om met elkaar te bespreken of de werkzaamheden conform uitvoeringsafspraken zijn uitgevoerd. Dit zal te zijner tijd ook schriftelijk bevestigd worden aan de eigenaar.

Ieder deelproject maakt gebruik van het documentmanagementsysteem (DMS) / Sharepoint van de betreffende aannemer. Alle documenten behalve het grondverwervingsdossier worden in dit DMS opgeslagen en geraadpleegd. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van Teams om informatie te delen en documenten op te slaan. Het huidige DM van HDSR was echter niet toereikend om te gebruiken voor de Sterke Lekdijk. De hoeveelheid systemen met ieder zijn eigen werkwijze maakt het voor medewerkers die aan meerdere projecten werken niet gebruiksvriendelijker. Eén DMS zou efficiënter en effectiever geweest zijn. Binnen HDSR worden voorbereidingen getroffen om over te stappen naar één DMS en dit zal voor Sterke Lekdijk en het proces grondverwerving gefaseerd en zorgvuldig gaan gebeuren

3.6 Risico's en beheermaatregelen

Het risico dat ieder deelproject een eigen invulling geeft aan de grondverwervingsstrategie is beheerst met de inzet van de coördinator grondverwerving vanuit de afdeling Waterbeheer. Eén procedure grondverwerving en één coördinator grondverwerving bevordert dat grondeigenaren langs de Lekdijk in gelijke gevallen gelijk behandeld worden. De kwetsbaarheid van de functie is inmiddels geborgd met de ondersteuning van een adviseur Grondzaken en een administratief medewerker.

Daarnaast worden de taxaties en rentmeesterswerkzaamheden door één partij uit de raamovereenkomst uitgevoerd. Deze partij heeft in samenspraak met het team Grondzaken een referentiestelsel opgesteld voor de gehele Lekdijk en actualiseert deze periodiek zodat gelijke gevallen gelijk behandeld kunnen worden. De taxaties worden aan de hand van dit referentiestelsel intern door het team Grondzaken getoetst.

Grondverwerving is per deelproject onderdeel van de totale projectplanning. Daarbij is de grondverwerving gekoppeld aan de mijlpalen projectplan (straks onder Omgevingswet het projectbesluit) en start realisatie.

Een risico is dat de grondverwerving te laat kan starten vanwege een nog niet afgerond onderzoek naar de veiligheidsopgave. Deze totale projectplanning helpt om het risico van te laat starten met het verwerven van gronden tijdig inzichtelijk is.

3.7 Bestuurlijke aandachtspunten

Bij de herbevestiging van de aanpak van de grondstrategie Sterke Lekdijk heeft het algemeen bestuur een aantal aandachtspunten meegegeven die in de procedure grondverwerving zijn opgenomen. Bij het eerste keukentafelgesprek wordt nadrukkelijk aan de grondeigenaar gevraagd wat zijn/haar wensen, belangen en voorwaarden zijn. Deze onderwerpen worden in het systeem Relatics per onderwerp per eigenaar opgenomen als klanteisspecificatie (KES) en bekeken of het gehonoreerd kan worden. De eisen en wensen worden ook in het verslag van het betreffende keukentafelgesprek opgenomen en komen in de daaropvolgende gesprekken met de grondeigenaar weer terug.

Voor iedere eigenaar worden bewonerstekeningen gemaakt waarop het benodigde ruimtebeslag, de maatregelen, maar ook de eisen en wensen worden aangegeven. Hiermee krijgt de grondeigenaar in beeld wat er op zijn perceel gaat gebeuren. Bij het bereiken van overeenstemming over de grondverwerving worden uitvoeringsafspraken met de eigenaar gemaakt en vastgelegd zowel in tekst als op de bewonerstekening. Nadat de werkzaamheden zijn uitgevoerd zal met iedere eigenaar een afrondingsgesprek plaatsvinden waarbij besproken zal worden of deze uitvoeringsafspraken conform zijn uitgevoerd. Voor deze aanpak is gekozen omdat door eigenaren regelmatig verwezen wordt naar eerdere uitvoeringsprojecten van het hoogheemraadschap waarbij nog open einden worden ervaren. Dit afrondingsgesprek past ook in de cyclus plan-do-check-act om van te leren en te verbeteren. En daarbij wordt mede invulling gegeven aan het gewenste maatwerk en zorgvuldigheid.

3.8 Controles

3.8.1 Interne audit

Gezien het materieel belang van grondaankopen, is het proces onderdeel van de verbijzonderde interne controle. Het betreft alle grondzaken, zowel moederkrediet M40300 'verwerving gronden' als moederkrediet MP130000 'verwerving gronden Sterke Lekdijk' in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Het doel van de audit op Grondzaken is nagaan of de grondtransacties rechtmatig en conform het mandaat- en volmachtbesluit zijn uitgevoerd. Daarbij wordt vastgesteld of de aankoop- en verkoopbedragen juist in de administratie zijn verwerkt. De controleperiode heeft plaatsgevonden over het jaar 2021 en over het eerste halfjaar 2022.

Op basis van de uitgevoerde audits heeft concerncontrol geconstateerd dat het proces van de grondtransacties over beide periodes een betrouwbaar beeld te zien geeft.

Bron: rapportage audit Grondzaken 2021 en rapportage audit Grondzaken 2022

3.8.2 Assessments deelprojecten Salmsteke, WAM, CUB

Voor het programma Sterke Lekdijk zijn kwaliteitsdoelstellingen vastgesteld waaraan de processen en producten moeten voldoen. Deze zijn vastgelegd in een Processtandaard. Om inzicht te hebben of aan deze kwaliteitsdoelstellingen wordt voldaan en om te leren en verbeteren, worden de processen en producten periodiek getoetst aan de hand van externe assessments.

Ieder deelproject wordt extern getoetst of de processen voldoen aan de Processtandaard die op directieniveau is vastgesteld. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om een duidelijk beschreven scope, meetbare doelstellingen, detailplanningen, overlegstructuren, capaciteit, en dergelijke.

Hierbij wordt gebruik gemaakt van de internationaal erkende norm voor kwaliteitssystemen: ISO⁵. De ISO-normen 15288 en 33020 vormen de basis voor de processtandaard. Deze processtandaard bevat alle eisen die voortkomen uit besluitvorming door het bestuur en procedures van HDSR. Deze toetsing

⁵ ISO = International Organization for Standardization

is vastgelegd in de contracten tussen het hoogheemraadschap en de betrokken marktpartijen. In de tot op heden uitgevoerde assessments voldoet het proces verwerven gronden aan de gestelde eisen van de Processtandaard.

Salmsteke (november 2021)

Resultaten per proces

VWG – Verwerven gronden

Capability Level	
Goal: Level 1 / Rating: Level 1	
Sterke punten	Verbeterpunten
<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik van P8 door HDSR. • Werkwijze beschreven in PMP. • Ervaren resource t.a.v. administratieve afhandelingen. • Takenoverzicht opgesteld (rol en taken). • Gesprekken (keukentafelgesprek) met betrokkenen. • Uitvoeringsafspraken onderdeel contract. • Wekelijkse afstemming met eigen afdeling (binnen HDSR). 	<ul style="list-style-type: none"> • Expliciet beschrijven wat tot de scope van het programma en project behoort; duidelijke afbakening. • Maak detailplanning (invulling van taken: wie doet wat wanneer) en neem hierbij de benodigde capaciteit op.
Algemene bevindingen	
<p>Dit proces wordt onder de noemer van het project uitgevoerd (bestede capaciteit) door een ervaren medewerker van HDSR en met behulp van procedures en hulpmiddelen van HDSR; de afbakening van dit proces moet verduidelijkt worden.</p> <p><i>Algemeen advies (alle processen):</i> Zorg voor detailplanningen (wie doet wat wanneer) inclusief benodigde capaciteit, zodat de PDCA-cyclus eenvoudiger uitgevoerd kan worden en de resourceplanning op projectniveau beter inzichtelijk gemaakt wordt.</p>	

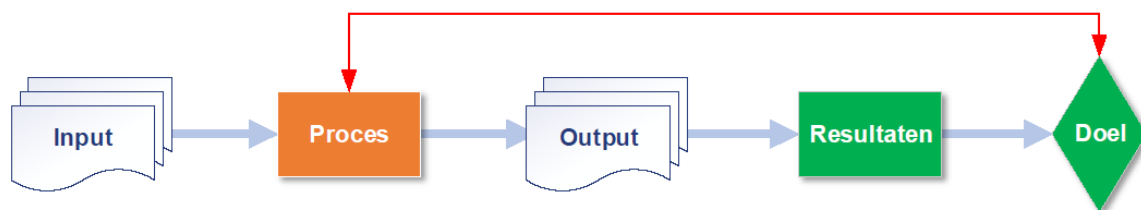
WAM (maart 2022)

Geen toelichting op procesniveau. Proces verwerving gronden voldoet aan capability level 1. Een proces op level 1 houdt in:

1. De resultaten van het proces zijn behaald (R-eisen) en leiden tot het doel.
2. Er is bewijs van de output van het proces.
3. Medewerkers die het proces uitvoeren begrijpen de doelstelling en voeren noodzakelijk geachte activiteiten uit (A-eisen).

Capability Level 1

Het proces is geïmplementeerd en het doel van het proces is bereikt (D-eis).

CUB (juli 2022)

In juli 2022 is voor het deelproject een extern assessment uitgevoerd. Als sterk punt is het gebruik van centrale resources, inclusief proces en tools genoemd.

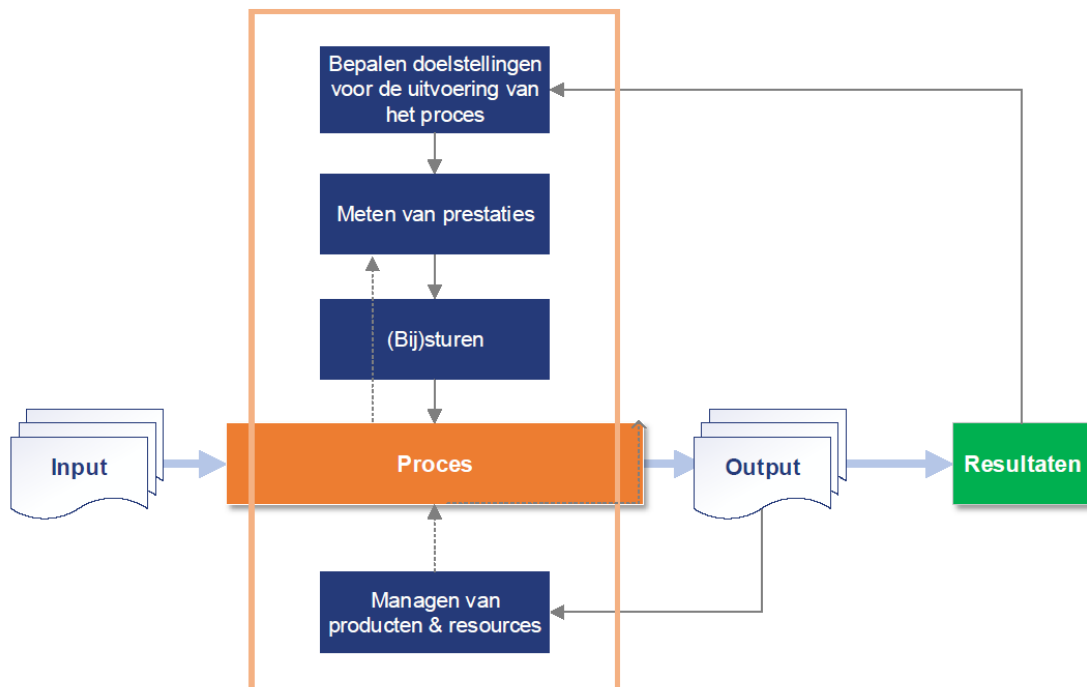
VWG – Verwerven gronden

Capability Level	
Doel: Level 1 / Rating: Level 1	
Sterke punten	Verbeterpunten
<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik van centrale resources, inclusief proces en tools. 	<ul style="list-style-type: none"> • Expliciet aangeven op welke wijze P8 gevuld wordt op basis van ruimtelijk beslag. • Toevoegen van formules hoe te komen tot urenbesteding (capaciteit). • Opnemen op welke wijze de waterveiligheidsopgave van invloed is op de invulling van grondverwerving. • Beschrijf de meerwaarde en de criteria voor de gekozen werkwijze (bijv. t.a.v. vroegtijdig inzetten rentmeesters). • Formaliseer werkplan en werkinstructies.
Algemene bevindingen	
<p>Doordat dit proces per project door dezelfde resources van het programma wordt uitgevoerd, is dit proces snel op CL3 te brengen. De ervaringen en verbeteringen vanuit voorgaande assessments zijn geïmplementeerd.</p>	

In maart en april 2023 zijn voor de deelprojecten WAM en CUB opnieuw assessments uitgevoerd, maar dit keer op capability level 2. Dit capability level 2 wordt op de volgende pagina schematisch toegelicht. Hoewel de definitieve resultaten nog beschikbaar moeten komen, is bekend dat het proces verwerven gronden voor beide deelprojecten voldoet aan dit niveau. De suggestie is gedaan of het proces niet versneld naar niveau 3 gebracht kan worden.

Capability Level 2

Het 'performed' proces is geïmplementeerd en wordt nu ook gemanaged. Een proces op capability level 2 is weergegeven in de onderstaande afbeelding:

3.8.3 Onteigeningsprocedure

Voor het deelproject Salmsteke is in juli 2022 de administratieve onteigeningsprocedure gestart aangezien met een aantal eigenaren niet tijdig overeenstemming bereikt kon worden. Inmiddels heeft het hoogheemraadschap het Koninklijk Besluit ontvangen waarin de Kroon de benodigde percelen aanwijst ter onteigening voor de dijkversterking van project Salmsteke.

Het beleid van het hoogheemraadschap en de strategie grondverwerving Sterke Lekdijk zijn hiermee getoetst aan de strenge eisen van de onteigeningswetgeving. De Kroon acht de nut en noodzaak van het als hoogheemraadschap in eigendom hebben van de dijk aangetoond.

3.9 Communicatie intern en extern

3.9.1 Interne communicatie

Om grondverwerving goed te laten verlopen binnen de Sterke Lekdijk wordt door de coördinator grondverwerving deelgenomen aan diverse overlegstructuren zoals:

- Sterke Lekdijk-overleg
- omgevingsmanagers-Lekdijk-overleg
- omgevingsmanagersoverleg van de deelprojecten
- Omgeving en technisch overleg deelproject WAM
- Scrum-/leanplanningoverleggen
- Gesprekken met strategisch omgevingsmanager
- Gesprekken met Assetmanager waterkeringen Sterke Lekdijk
- Teamoverleg grondzaken Sterke Lekdijk
- Teamoverleg grondzaken HDSR

3.9.2 Externe communicatie

Het eigendommenbeleid en grondverwerving maken onderdeel uit van de informatie over de Sterke Lekdijk op de website van het hoogheemraadschap. Er is een aparte pagina ingericht. Daarnaast is een flyer grondverwerving en een flyer medegebruik gemaakt. In 2023 is de pagina geactualiseerd en aangevuld met een filmpje waarin de hoogheemraad en de coördinator grondverwerving een toelichting geven op het beleid en de werkwijze.

In 2020 zijn alle grondeigenaren aan de Lekdijk van Amerongen tot Schoonhoven per brief geïnformeerd over het eigendommenbeleid en de bestuurlijke besluitvorming over de herbevestiging van de aanpak van de grondverwerving.

Bij informatiebijeenkomsten is grondverwerving een vast onderdeel. Door de aanwezigheid van grondzaken bij deze bijeenkomsten is het eenvoudiger om vragen en/of opmerkingen te stellen en wordt tegelijkertijd ook een band met grondeigenaren opgebouwd. Daarnaast vinden ook individuele gesprekken bij grondeigenaren thuis plaats. Vaak om hun situatie ter plekke te bespreken. In deze gesprekken blijkt dat de persoonlijke aandacht zeer op prijs wordt gesteld.

In 2021 is de werkgroep Sterke Lekdijk, bestaande uit een afvaardiging van de bewonersvereniging Sterke Lekdijk en een drietal LTO-bestuurders opgericht waarbij namens het hoogheemraadschap de afdelingsmanager Waterbeheer, de assetmanager waterkeringen, de strategisch omgevingsmanager Sterke Lekdijk en de coördinator grondverwerving Sterke Lekdijk aanwezig zijn.

De gesprekken in deze werkgroep hebben onder andere geleid tot een kwalitatieve verplichting (voor binnendijs aan te kopen talud en beheerstrook ten behoeve aangrenzende eigenaren waarbij HDSR notarieel vastlegt niet mee te zullen werken aan de aanleg van een wandel- en/of fietspad (hoe ook genaamd) en/of recreatieve voorziening), afspraken over het terug in gebruik geven van het

aangekocht talud en beheerstrook, een hulpmiddel voor keukentafelgesprekken, afspraken over de wijze van schadeafhandeling, informatievoorziening voor conditionerende onderzoeken. Over en weer is meer begrip voor elkaar ontstaan waarbij duidelijk is dat partijen van mening verschillen over het eigendommenbeleid. Momenteel wordt de modelbruikleenovereenkomst in een klein comité voorbereid. Hierbij worden de diverse belangen besproken en bekeken wordt om deze zo goed mogelijk een plek te geven in de modelovereenkomst. Het opstellen van deze overeenkomst gebeurt in gezamenlijkheid.

Met de provincie Utrecht vindt periodiek overleg plaats op het gebied van grondvererving. Zowel de provincie als het hoogheemraadschap zijn in dezelfde gebieden actief vanwege ieders doelen. Op een aantal locaties wordt gezamenlijk opgetrokken. Met terreinbeherende organisaties vindt tot op heden meer op incidenteel niveau overleg plaats. Partijen hebben aangegeven dat het wenselijker is om dit meer te structureren. Hier wordt de komende tijd meer energie op gezet.

Team grondzaken neemt verder deel aan het landelijk overleg grondvererving dijkversterkingen. Dit landelijk overleg vindt tweemaal per jaar plaats. Hierbij worden diverse onderwerpen en ervaringen met elkaar gewisseld.

4 Rapportagestructuur Bestuurlijke informatie

In Q1 en Q3 wordt via de normale rapportagestructuur aan het bestuur gerapporteerd over zowel de financiële stand van zaken als de voortgang van de vererving per deelproject.

Over de aandachtspunten die het algemeen bestuur heeft meegegeven aan de organisatie bij het hervestiging aanpak grondvererving Sterke Lekdijk wordt tevens in Q1 en Q3 gerapporteerd. Het gaat hierbij met name over de wensen, belangen en voorwaarden die grondeigenaren in de keukentafelgesprekken naar voren brengen.

5 Uitgangspunten beschikbaar gesteld krediet

5.1 Kredietvoorstel grondvererving Sterke Lekdijk DM1347641

Het algemeen bestuur heeft op 16 mei 2018 een krediet van totaal € 30,9 miljoen beschikbaar gesteld voor grondvererving Sterke Lekdijk, bestaande uit:

- a. € 26,8 miljoen ten behoeve van de vererving van benodigde gronden voor de versterking van de primaire kering binnen het project Sterke Lekdijk, welk bedrag voor € 23,3 miljoen wordt gedekt uit de ter zake te verkrijgen projectsubsidies en voor € 3,5 miljoen uit eigen inbreng;
- b. € 4,1 miljoen ten behoeve van de vererving van de benodigde gronden voor rekening van het hoogheemraadschap welk bedrag wordt gedekt door activering als eigen grond.

Destijds zijn op basis van een globale raming de kosten voor grondvererving voor het programma Sterke Lekdijk geraamd voor naar verwachting maximaal € 30,9 miljoen. De geraamde kosten bestaan naast het aankoopbedrag voor de grond (ca. 60%) ook uit transactiekosten, zoals kosten voor kadaster en notaris, en schadeloosstellingen, zoals liquidatiekosten, kosten voor reconstructie, herinrichting van terreinen en tuinen of kosten voor (schade)experts en de inzet van taxateurs en rentmeesters. De ambtelijke inzet voor de grondvererving is geen onderdeel van dit krediet. Deze kosten maken deel uit van de projectkosten van het betreffende deelproject. Voor het grondverevingskrediet komt de dekking grotendeels uit subsidie vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

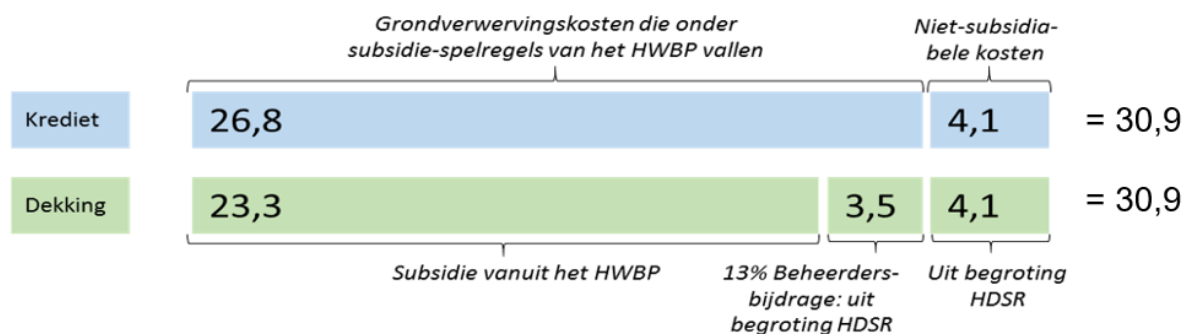
Conform de financiële regels van het hoogheemraadschap is een bruto krediet aangevraagd voor het volledige bedrag van € 30,9 miljoen. Dit krediet is samengesteld uit het deel van de kosten die in aanmerking komen voor subsidie vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (€ 26,8 miljoen) en niet-subsidiabele kosten (€ 4,1 miljoen).

Niet-subsidiabel zijn onder andere percelen op de dijk waar geen versterkingsmaatregelen plaatsvinden. Ter illustratie: als ergens alleen binnendijs versterking plaatsvindt, dan is grondaankoop van het buitentalud niet subsidiabel.

Het krediet van € 4,1 miljoen voor niet-subsidiabele kosten was nodig voor een goed versterkingsproces. Het sluit daarmee goed aan bij de langere termijn strategie van het hoogheemraadschap om de gehele dijk in eigendom te verkrijgen en daarmee de waterveiligheid te kunnen garanderen. Dit geeft flexibiliteit in de gesprekken met grondeigenaren om meer gronden te verwerven dan voor de versterkingsopgave vanuit het hoogwaterbeschermingsprogramma noodzakelijk is.

Voor de dekking hiervan werd € 23,3 miljoen (=87% van € 26,8 miljoen) subsidie verwacht door het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Subsidiabel zijn alle kosten die verband houden met de verwerving van grond en vastgoed. In afwijking van de standaard (90% - 10%-verdeling) subsidieregels van het Hoogwaterbeschermingsprogramma geldt specifiek voor grondverwerving daarbij een extra beheerdersbijdrage van 3%, die voortkomt uit de ervaringsregel dat een deel van de verworven gronden na afronding van het project weer afgestoten kan worden. Daarmee is de beheerdersbijdrage rondom grondverwerving 13%, te weten een bedrag van € 3,5 miljoen. Deze kosten maken deel uit van de totale beheerdersbijdrage en worden bij gereedmelding van het project geactiveerd als dijkversterkingsproject. De kapitaallasten worden gedekt uit de begroting. Bij de kredietaanvragen voor de afzonderlijke realisatiefasen van de (toen nog) 7 deelprojecten zullen de reeds aangevraagde kredieten voor grondverwerving in mindering worden gebracht.

Figuur weergave krediet en dekking van € 30,9 miljoen

De geraamde kosten van €4,1 miljoen voor gronden op plaatsen waar bij de dijkversterking geen versterkingsmaatregelen worden uitgevoerd dienen eveneens uit de begroting te worden gedekt. Voor dit bedrag geldt dat het wordt geactiveerd. Omdat grond zijn waarde behoudt vindt op deze balanspost geen afschrijving plaats en bestaan de kapitaallasten alleen uit rentelasten.

5.2 Onderdelen beschikbaar gestelde krediet (0-situatie)

Voor de te verwerven gronden is een begroting van de kosten gemaakt, bestaande uit de volgende hoofdonderdelen:

- Aankoopbedrag of (in het geval van het vestigen van een zakelijk recht) compensatie vanwege waardedaling
- Schadecompensatie
- Transactiekosten

Uit een analyse van deze begroting is gebleken dat een aantal aspecten niet meegenomen zijn, zoals:

- Waardevermindering overblijvende
- Gecorrigeerde vervangingswaarde pad

Daarnaast ontbreekt een aantal eigenaren in de onderbouwing van deze begroting.

In de begroting is rekening gehouden met 437 eigenaren en een totaal te verwerven oppervlakte (inclusief te vestigen zakelijk rechten) van 346 ha.

5.3 Onderdelen beschikbaar gestelde krediet (actuele situatie 2023)

Vanwege de aanpassing van de Strategienota grondverwerving Sterke Lekdijk in 2020 is niet langer 346 ha noodzakelijk om in eigendom te verwerven, maar 126 ha. Dit bevat kruin, talud en 5m brede beheerstrook zowel buitendijks als binnendijks van Amerongen tot Schoonhoven.

Deelproject	Oppervlakte m ²
CUB	278.494
JAV	407.691
SAS	174.408
STE	38.172
WAM	328.142
ICU	33.761
<i>totaal</i>	<i>1.260.668</i>

Of deze hoeveelheid ook daadwerkelijk in eigendom verworven kan worden, is afhankelijk van de veiligheidsopgave en anders de bereidheid van eigenaren om mee te willen werken. De Voorkeursalternatieven van de deeltrajecten blijken nog onvoldoende 'vastheid' te geven voor het ruimtebeslag om eigenaren een bieding te kunnen doen op basis van alleen marktwaarde of ook op basis van volledige schadeloosstelling.

Analyse deelproject Salmsteke

0-situatie: In onderliggende data voor de onderbouwing van de raming van 2017 zijn niet alle eigenaren opgenomen. Het is uit de data-analyse niet af te leiden waarom er slechts 6 van de 17 eigenaren zijn opgenomen in de raming. Van deze 6 eigenaren was in elk geval naar verwachting 52.239 m² aankoop nodig.

2023: Vanwege de aanpassing van de Strategienota grondverwerving Sterke Lekdijk is voor deze 6 eigenaren het ruimtebeslag teruggebracht tot 11.879 m² aankoop. In werkelijkheid gaat het bij dit deelproject om 17 eigenaren.

Overzicht deelproject Salmsteke

- Aankoop 27.988 m²
- Zakelijk recht 528 m²
- Tijdelijke werkstrook 7.547 m²
- Geraamd bedrag: € 1.200.000,-
- Verwachte kosten: € 1.196.000,-

Ten opzichte van de 0-situatie worden minder m² verworven, maar vindt verwerving nu bij meer eigenaren plaats. De kosten blijven naar verwachting binnen de initiële raming.

6 Financiële uitgaven en prognose

Figuur stand van zaken per 30 april 2023

Project Nummer	Projectnaam	AB/DB Krediet	Uitgaven
130102	Grond WbDuurstede - Amer U	€ 4.695.000	€ 217.806
130202	Grond Salmsteke U	€ 877.500	€ 430.525
130302	GR Culemborgsevr-Beatrixsls U	€ 4.650.000	€ 297.226
130402	Grond Salmsteke-Schoonhoven U	€ 3.622.500	€ 27.835
130502	Grond Jaarsveld-Vreeswijk U	€ 5.017.500	€ 91.676
130602	GR Irenesluis-Culemborgsevr U	€ 4.312.500	€ 501.598
130902	Grond Strategisch team U	€ 7.725.000	€ 3.382.211
		€ 30.900.000	€ 4.948.877

- STE: € 1.170.500 (aankoop, zakelijk recht, tijdelijke werkstroken, taxateur/rentmeester + € 25.500 kadaster/notaris = € 1.196.000,-
17 dossiers waterveiligheidsopgave, 0 dossiers geen waterveiligheidsopgave.
- WAM: grote onderlinge verschuivingen, maar analyse op basis van 22 van de 59 dossiers € 2.253.370,- daar waar in 2017 voor deze 22 dossiers rekening is gehouden met € 2.199.461,-
Nu 98.118 m² destijds in 2017 241.959 m².
45 dossiers waterveiligheidsopgave, 14 dossiers geen waterveiligheidsopgave
- CUB: 10 dossiers waterveiligheidsopgave, 46 dossiers geen waterveiligheidsopgave
- SAS: schatting op basis van VKA: 110 dossiers wel veiligheidsopgave, 25 dossiers geen waterveiligheidsopgave
- JAK: waterveiligheidsopgave, geen majeure wijzigingen
- NIC: waterveiligheidsopgave, ICU fors kleiner

Veranderingen 0-situatie – nu:

- Veiligheidsopgave kleiner geworden
- Aanpassing beleid: bermen niet in eigendom maar eventueel zakelijk recht -> minder m² in eigendom verwerven. Zeer wisselend en lokaal van de situatie afhankelijk wat dit qua m² betekent, maar in veel gevallen slechts 40% van de oorspronkelijk aan te kopen oppervlakte
- Schadeaspecten (zoals waardevermindering overblijvende, waarde pad) niet meegenomen in de berekening van 2017
- Aantal eigenaren niet meegenomen in de berekening van 2017

Lagere financiële kosten als gevolg van:

- Minder m² aan te kopen grond (alleen kruin, talud en 5m brede beheerstrook);
- Afname veiligheidsopgave waardoor minder dossiers met volledige schadeloosstelling.

Hogere financiële kosten als gevolg van:

- Vergeten aspecten bij raming zoals waardevermindering overblijvende, gecorrigeerde vervangingswaarde pad, een extra aantal eigenaren waar wel een veiligheidsopgave is;
- Prijsstijgingen (m.n. woningmarkt; grote invloed op waardevermindering overblijvende);
- Volledige schadeloosstelling is voor sommige eigenaren een motivatie om wel akkoord te gaan met verkoop.

Afname veiligheidsopgave heeft een kleinere bijdrage door HWBP tot gevolg en daarmee wordt de bijdrage HDSR groter.

Samenvatting

De verwachting is dat de kosten van de grondverwerving binnen het beschikbaar gestelde krediet blijven. De kostenstijging kan opgevangen worden met het eerdere besluit om de binnenberm niet in eigendom te verwerven waarmee de hoeveelheid te verwerven hectaren is afgenomen. Mogelijk is nog een verschuiving binnen het krediet tussen de deelprojecten nodig als gevolg van de verschillen per deelproject. Ook kan als gevolg van de afname van de veiligheidsopgave een hogere bijdrage van HDSR nodig zijn. Minder veiligheidsopgave is immers ook een lagere bijdrage van het HWBP. In het beschikbaar gestelde krediet is rekening gehouden met een bijdrage van € 23,3 miljoen subsidie van het HWBP.

Uit bestuursvoorstel GOP

De deelprojecten van Sterke Lekdijk bevinden zich in verschillende projectfasen. Naarmate een deelproject vordert, worden de exacte opgave en maatregelen voor de versterkingsopgave inzichtelijk. De verwachting is dat de versterkingsopgave afneemt naarmate het ontwerp geoptimaliseerd wordt. De versterkingsopgave en de beheeropgave kunnen worden gezien als communicerende vaten. Een afname van de versterkingsopgave, heeft een toename van de beheeropgave tot gevolg.

HDSR heeft de ambitie om de gehele Lekdijk op termijn in eigendom te verkrijgen. Gronden waarop een versterkingsopgave van toepassing is worden in het kader van project Sterke Lekdijk actief verworven. De overige gronden worden enkel op minnelijke basis verworven. Voor het binnen- en buitentalud wordt aangenomen dat 100% van de eigendommen van medeoverheden en terreinbeherende organisaties op minnelijk basis kan worden verworven. Voor het binnentalud wordt aangenomen dat 25% van de particulieren percelen op minnelijke basis kan worden verworven. Op deze gronden wordt de beheeropgave gerealiseerd. Voor de percelen die in eigendom blijven van derden is aangenomen dat op 50% van deze gronden, op vrijwillige basis, groot onderhoud wordt uitgevoerd. Deze onzekerheden zijn verwerkt in de geraamde uitgaven van het GOP-PWK.

7 HWBP subsidieregeling

7.1 Regeling subsidies hoogwaterbescherming 2014

Voor het project Sterke Lekdijk ontvangen we subsidie vanuit het HWBP. Hieraan zijn spelregels en richtlijnen verbonden. Specifiek voor grondverwerving en vastgoed hanteert HWBP het beleid van het waterschap als uitgangspunt, mits deze in lijn zijn met de uitgangspunten van sober, doelmatig en rechtmatige dijkversterking. Specifiek geldt rondom grondverwerving naast de 'algemene' 10%-beheerdersbijdrage dat 3% van het aankoopbedrag van de te verwerven gronden in mindering wordt gebracht op de subsidiabele kosten, omdat de ervaring leert dat van de aangekochte onroerende zaken na afronding van een project een gedeelte afgestoten kan worden.

7.2 Besluit Commissie Waterkeringen Unie van Waterschappen 1 juni 2022

Grondverwerving HWBP

In de subsidieregeling HWBP staat dat grondverwerving subsidiabel is indien het sober en doelmatig is. Uit de uitwerking van het referentiebeeld voor de groene dijk blijkt dat zowel grondverwerving als het vestigen van recht door het waterschap doelmatig kunnen zijn en dus beide voor HWBP-subsidie in aanmerking kunnen komen. De CWK heeft met grote meerderheid ingestemd om de gevraagde besluiten in het programmabestuur HWBP in te brengen voor besluitvorming. Dat betekent dat voorgesteld wordt om de Handreiking subsidiabele en niet-subsidiabele kosten voor toepassing van de Regeling subsidies hoogwaterbescherming 2014 aan te passen. Het ontwerp van de versterkingsmaatregel, inclusief beheer en onderhoud, staat daarmee centraal bij bepaling van de subsidie van grondverwerving, wel of geen grondverwerving is een integraal onderdeel van de afweging van de maatregelen en de Life Cycle Costing analyse (LCC) is het instrument is voor de afweging van de maatregelen en om de doelmatigheid van de maatregel te onderbouwen. Daarnaast

wordt voorgesteld het referentiebeeld Eigendomspositie bij dijkversterking in grond vast te stellen voor vergelijkbare situaties, subsidiering van strategische grondaankopen niet toe te staan (ongewijzigd beleid) en overhoeken tot 3% van het totaal benodigd oppervlak voor versterking subsidiabel te maken. De voorwaarde van de CWK is dat er na 2 jaar en na 4 jaar een evaluatie plaats vindt, met de toezegging dat wanneer er voor die tijd al spanning optreedt dit actief in de CWK wordt geagendeerd.

8. Conclusie en advies

In de tussentijdse evaluatie is de effectiviteit en beheersing van de uitvoering van de grondverwerving ten opzichte van de vastgestelde strategie beschouwd. Geconcludeerd kan worden dat:

- De beheersing op basis van de uitgevoerde onafhankelijke controles op het proces grondverwerving beoordeeld is als goed;
- De huidige uitvoering plaatsvindt conform de strategie grondverwerving Sterke Lekdijk;
- Ruimte is om invulling te geven aan de belangen van grondeigenaren en maatwerk kan worden geleverd met behoud van een consequente, zorgvuldige en rechtmatige aanpak;
- Het eigendommenbeleid HDSR, de strategie grondverwerving Sterke Lekdijk en de lopende operationele uitvoering (bij project Salmsteke) voldoet aan de strenge eisen van de onteigeningswet;
- Er nu geen aanleiding is het krediet naar boven of beneden bij te stellen, waarbij (mogelijk) wel verschuivingen binnen de deelprojecten nodig zijn.